

Отчет на Института за исторически изследвания при БАН за 2012 г.

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ИНСТИТУТА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1.1. Преглед на изпълнението на целите /стратегическа и оперативни/ и оценка на постигнатите резултати в съответствие с мисията и приоритети на звеното, утвърдени от ОС на БАН при структурните промени през 2010 г.

Още от възникването си Институтът за исторически изследвания има за основен обект на своята научна дейност изследването на най-разнообразни теми от българското минало, както и издирването, обработването и публикуването на извори за българската история. С тези си научни занимания Институтът напълно се вписва в осъществяването на главните цели, заложили още от основателите на първоприемника на БАН Българското книжовно дружество в Браила. В изпълнението на научните си задачи Институтът се е утвърдил като водещ научен център в областта на историческата българистика. Тази позиция той продължава да отстоява, въпреки изключително трудните условия, в които е поставен да работи през последните няколко години. Показателен в това отношение е фактът, че през изминалата година учените от Института са издали 22 монографични изследвания и тематични сборници, а общият брой книги за последните 3 години (от 2010 досега) възлиза на 71, което е един категоричен показател за научната продукция на звеното. Тук, разбира се, от особено значение, е не толкова големият брой публикации, колкото проучваните теми. В мнозинството си монографичните трудове изследват значими за българската история и общество, и същевременно все още като цяло не разработени, проблеми. Спазва се утвърденият стил академичните изследвания да се осъществяват въз основа на проучването на богат архивен и изворов материал, което дава основание да се твърди, че публикациите на учените от Института допринасят в най-голяма степен за поддържане на високото равнище на историческата наука в България. Освен разработваната българска проблематика, която представлява мнозинството от научните

трудове, трябва да се отбележи, че учени от Института осъществяват сериозни изследвания и в областта на балканската, европейската и световната история.

Наред с изпълнението на традиционните си задачи Институтът, както и българската историческа наука като цяло, са изправени пред сериозни предизвикателства, свързани с развитието на значими обществени промени, които протичат в България, отнасящи се най-вече до пълноправното участие на страната в Европейския съюз. Новите перспективи, откриващи се пред българското общество налагат Институтът за исторически изследвания да приведе научната си дейност в синхрон с актуалните обществени цели и по този начин да съдейства за по-пълното и успешно интегриране на България в обединена Европа. На първо място това означава да се разшири периметърът на научните изследвания, като се разработват теми с европейска значимост, показващи мястото и приноса на България в общоевропейските процеси. На второ място – интензифициране на контакти със сродни научни центрове от Европа и представянето на изследванията на Института пред една по-широка общоевропейска аудитория. Също така от голямо значение е и осъвременяването на методологията и научния подход при изследването на различните обществени проблеми, разширявайки интердисциплинарността, като се привличат изследователи и от други области на научното познание. Необходимо е да се разчупят хронологическите граници, чрез които е парцелирана българската история и да се проучват теми с по-голям времеви обхват. Осъществяването на тези промени в дейността на Института биха издигнали авторитета му извън страната и биха го направили, „международно разпознаваем“ каквато е и основната препоръка на извършения през 2010 г. международен одит на БАН.

В тази връзка в началото на 2012 г. Научният съвет на Института за исторически изследвания излезе с предложение до Централно управление на БАН, като формулира няколко големи и важни за обществото теми като проекти, които да се осъществяват посредством бюджетната субсидия. Идеята беше да се сформират разнообразни изследователски колективи от различните секции, като се привлекат и колеги от други научни звена на академията и по този начин се създадат предпоставки за пълното и ефективно използване на цялостния научен потенциал на БАН в областта на хуманитаристиката за изследването на значими проблеми от националната и

европейската история. За съжаление тази инициатива остана без отговор и съответно реализация.

Учените от Института за исторически изследвания са водени в своята дейност от твърдото убеждение, че развитието на фундаменталните научни знания пряко и косвено допринася за цялостното образователно и културно издигане на едно общество и по този начин съдейства за повишаването на общия жизнен стандарт на населението.

1.2. Връзка с политиките и програмите от приетите от ОС на БАН на 23.03.2009 „Стратегически направления и приоритети на БАН през периода 2009-2013 г.“

И през тази отчетна година дейността на Института за исторически изследвания беше изцяло обвързана с политиките и програмите, начертани в приетите от ОС на БАН „Стратегически направления и приоритети на БАН през периода 2009-2013 г.“ Основната част от изследванията на учените от Института има пряко отношение към формулираната в документа политика № 3 „Националната идентичност и културното многообразие в Европа и света“ и конкретизираната към нея програма „ История на България, българските земи и българите“. Проучванията на изследователите, занимаващи се с проблемите на стопанската и социалната история успешно се вписват и в политика № 1 “Науката – основна двигателна сила за развитие на националната икономика и общество, базирани на знания” и в частност в програма 1.4. „Човешки и научен потенциал за икономика и общество, базирани на знания“.

1.3. Извършени дейности във връзка с т. 1.2.

Научноизследователският процес в Института за исторически изследвания е организиран на проектния принцип и затова усилията на учените от звеното като цяло са насочени към успешното изпълнение на проектите и към реализирането на получения от тях научен продукт.

През 2012 г. в Института се работи по три проекта, финансирани от НФ „Научни изследвания“. Единият с ръководител акад. Георги Марков, озаглавен „България – историческа памет и национална идентичност“ успешно приключи като даде значим за обществото и науката продукт. Другият, наречен „Климат и история: дендрохронологична, климатична и историческа реконструкция на българското минало

1500 – 2000 г.“ изследва една напълно нова и абсолютно не проучена от българската историческа наука тема, резултатите от който биха имали огромна практическа насоченост и биха съдействали за научното прогнозиране на важни природни и обществени явления. Много радостен е фактът, че въпреки огромната ангажираност на ръководителя на проекта доц. д-р Мартин Иванов, който от две години е и директор на ДА „Архиви“, проектът се развива успешно и има всички основания да се очаква, че ще приключи, давайки значим обществен и научен продукт. Третият проект, финансиран от фонд „Научни изследвания“ е посветен на важна за българската история и държава тема: „Историческа демография на българските общности в Македония и Украйна (края на XIX до средата на XXв.). Статистически анализ“. Ръководител на проекта е гл. ас. д-р Станислава Стойчева. Отчетените до момента резултати също дават основания да се предполага, че проектът ще приключи със значими научни постижения.

Със задоволство трябва да се отбележи, че през 2012 г. успешно стартира и проект на Института по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд към Европейския съюз. Проектът е на тема „България – извори и документи“. Научен ръководител е проф. Илия Тодев, а координатори са доц. д-р Александър Гребенаров и д-р Володя Милачков. В проекта са включени голям брой млади учени и докторанти от Института и като се има предвид големият потенциал на учените от звеното по тази тема, може с голяма доза сигурност да се предположи, че проектът ще приключи с много положителни резултати.

През 2012 г. в Института се работи и по 8 проекта по линия на ЕБР, които ще бъдат по-подробно представени в частта на доклада, посветена на международното сътрудничество.

Освен това изследователите от звеното през 2012 г. разработваха общо 56 индивидуални и колективни проекти, финансирани от бюджета. Всичките проекти са одобрени и контролирани от Научния съвет на Института и разглеждат значими теми от българската и световната история. През отчетния период успешно приключиха 17 проекти, част от които завършиха с издаването на монографични изследвания или тематични сборници, а общо за останалите излязоха студии и статии, публикувани в авторитетни научни списания.

През 2012 г. Институтът за исторически изследвания разви и активна публикаторска дейност. Броят на публикациите на учените от звеното, излезли от печат в издания от световната система за рефериране, индексирание и оценяване са 38 и предадените през годината за печат са 38. От тях публикации в списания с импакт фактор или импакт ранг са 8 излезли и 10 под печат.

Значим е броят на публикациите на изследователите от Института в различни тематични сборници, материали от конференции и други издания, невключени в световната система за рефериране, индексирание и оценяване. В тази група излезлите от печат през годината са 115, а предадени за печат – 125.

От огромно значение за работата, както на Института, така и на отделния изследовател, е издаването на монографичен труд или сборник. През 2012 г. учените от звеното са издали или участвали в публикуването общо на 22 книги – монографични изследвания, сборници и исторически извори. Представени в хронологичен ред те са следните:

The Balkans and Caucasus. Parallel Processes on the Opposite Sides of the Black Sea, ed. Iv. Biliarsky, O. Cristea, A. Oroveanu, Cambridge, 2012, X+338 p., ISBN 978-1-4438-3652-4

Томът е сборник от статии, представени като доклади на международната конференция под същото наименование, като заглавието на книгата и състояла се в New Europe College през април 2010 година, с организатори Ив. Билярски и О. Кристя. Основната цел на конференцията бе да проследи исторически паралелните процеси, развиващи се в Кавказ и на Балканите през вековете.

Валери Стоянов

Valeristica Polyhistorica. Избрани приноси към гранични области на историята.

София: Институт за исторически изследвания при БАН, 2011 г., т. I-II, 534 + 672 с.

ISBN 978-954-2903-04-8 (т. 1), ISBN 978-954-2903-05-5 (т. 2)

Сборникът съдържа подбрани студии, статии и доклади от научни конференции, реализирани през последните 30 години. Работите имат различна тематична

насоченост; повечето са свързани с местата на „стикване“ между историческото и филологическото познание. Това важи главно за проучвания в областта на палеографията и дипломатиката. В книгата намират място текстове както по българска, така и по османотурска палеография и дипломатика, материали, свързани с проблемите на малцинствата и др. Почти всички са с приносен характер.

Двата тома, издадени с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“ към МОМН, са снабдени с предговори на български и немски – това улеснява евентуално ползване и от небългароезичен читател. Част от материалите са на немски или английски език, което позволява книгата да бъде адресирана до по-голяма аудитория.

Одон дьо Дьой. Походът на Луи VII на Изток, изд. ПОЛИС, София, 112 с. 2012.

Превод и научни бележки **Васил Нинов**. В книгата за първи път се представя на български език един от най-значимите извори за Втория кръстоносен поход – разказът на един от участниците в него – Одон дьо Дьой. Компетентно преведеният текст е снабден с голям брой обяснителни научни бележки.

Елена Хаджиниколова. Митрополит Доротей Софийски – митрополитът на Скопска епархия на Българската Екзархия /1874 г./ С., 2012 г. 232 с.

Настоящото изследване за пръв път си поставя задачата да проучи и създаде обективен образ на една изключително заслужила българска възрожденска личност. Авторът потърсва връзките на Доротей с борбите на братя Хаджитошеви във Враца, където избухва първото огнище на църковното движение в българските земи. Постепенно, по този път на работа, се навлиза в близкото приятелство на владиката с идеите и дейността на Иларион Макариополски през 60-70-те години на XIX в. , а също с политиката на Петко Р. Славейков и Братство „Просвещение“ в Северна Македония.

Книгата на доц. **Пл. Божинов** „Цариградските българи между реформите и революцията 1875 – 1877 г.“ е посветена на идейните и политически изяви на

цариградските българи в последните решителни години преди Освобождението. Проследени са ролята и мястото им в прехода от традиционното към модерното общество. В съпоставителен план с другите етнически и религиозни общности, населяващи османската столица, са представени демографския им потенциал, икономическата, просветна и културна активност.

Книгата Българското възрожденско общество – проблеми, борби и постижения. Сборник в чест на 75-годишнината на доц. д-р Огняна Маждракова-Чавдарова“ е резултат на проект, осъществен от сътрудници от секция „Българите, Османската империя и Европа“ в Института за исторически изследвания с отговорен редактор проф. Илия Тодев и членове на редакторския екип доц. О. Тодорова, доц. Ан. Кирилова и доц. Пл. Божинов. В него са включени 33 студии, статии и съобщения на водещи български и чужди учени, които въз основа на нови извори, факти, интерпретации и оценки се опитват да осветлят важни демографски, социални, стопански, идейни и политически процеси в българското общество и на Балканите през XIX и началото на XX в., както и да видят под различен ъгъл тяхното отражение в съвременната научна литература.

Autobiographie de Gr. S. Parlitchev (1830-1892). Istanbul. Ed. Isis (Les Cahiers du Bosphore), **Grigorova, Irina**, Zaïmova, R. (dir., réd.), *Detrez, Raymond* (préf.). 2012. 84 p. ISBN 978-975-428-472-0

Автобиографията на Григор Пърличев се радва на изключителен интерес сред изследователите на историята като ценен извор за миналото на македонския регион, а също сред българските филолози заради особеностите на местния говор. Тя е преиздавана многократно в България, а също в Македония и Гърция. Настоящото издание е на френски език, като е използван преводът на в. „Еко дьо Бюлгари“, издаван от Министерство на външните работи, където автобиографията е публикувана като поредица през 1919 г.

Йорданка Гешева **Фамилията графове Пеячевич между легендите и реалността (втората половина на XVII - XX век). Историко-генеалогично изследване.** София, Изд. „Дио Мира”, 2012. 342 стр. текст, 20 стр. цветни приложения , 4 родословни таблици

Книгата представлява първото цялостно изложение на историята на фамилия графове Пеячевич не само у нас, но и в Хърватия, Австрия, Сърбия и Унгария, където по-кратко или по-дълго време са пребивали отделни нейни представители.

Основните приноси на научния труд се състоят в това, че той съчетава в себе си генеалогично изследване, основано на най-пълна документална база, с постиженията на съвременната историография и със задълбочен исторически анализ. Чрез количествени методи Гешева установява с каква честота се срещат различни имена, по колко години живеят, на каква възраст се женят и по колко пъти, по колко деца имат, къде учат, какви занятия упражняват Пеячевичи, с какво остават известни. Не е избегнат деликатният въпрос относно българското самосъзнание на рода.

Мартин Иванов. Брутният вътрешен продукт на България. 1870–1945 г. С., „Сиела”, 2012. 559 с. ISBN 978-954-28-1198-5

Книгата е първото научно изследване у нас, в което са представени и анализирани данните за един от основните показатели за нивото на развитие на икономиката на всяка страна – БВП. Чрез данните за БВП на България от 1870 до 1945 г. в труда е показана една по-обективна картина на икономическото развитие на страната, чийто темпове на растеж за целия период не са високи. Сравнението на някои данни е изведено до настоящия момент, като е направена и съпоставка със страните в Европа и света. Книгата съдържа много таблици с данни. Изданието е двуезично (на български и английски език).

Димитър Луджев. Революцията в България 1989-1991 г. Кн. 2. Издателство „Д-р Иван Богоров”, София, 2012, 935 с. ISBN 978-954-316-106-5.

Книгата е втората част на научно изследване, посветено на мирната либерална революция в България. Макар авторът да е участник в събитията, историята на прехода

към модерна демокрация у нас е разказана, анализирана и интерпретирана изцяло върху документална основа. Използвани са всички достъпни налични източници, различни по вид, характер и произход – издирен е огромен масив от документи от наши и чужди архивохранилища; проучени са материали, запазени в лични архиви; ползвани са различни публикации по темата – научни съчинения, мемоари и други близки до жанра книги, брошури, листовки и периодичен печат; консултирани са записани текстове на наши и чужди политически наблюдатели и анализатори. Сложните процеси на смяна на системата са показани на фона на събитията в Източна Европа и влиянието на западните демокрации върху случващото се у нас. Анализирани са позициите на политическите сили, участващи в събитията, на синдикатите и гражданските сдружения, натискът на улицата, ролята на специалните служби за сигурност. Позовавайки се на съвременни западни социално-икономически теории, авторът констатира, че България не успява да създаде необходимия „обществен капацитет”, за да постигне целта на революцията от 1989-1990 г. – свободно, демократично и високоразвито общество.

Сага за Балканската война. Дневник на свещеник Иван Дочев. Съставител, предговор, коментар и бележки **Лизбет Любенова**. Изд. „Изток-Запад”. С., 2012, 304 с. **ISBN 978-619-152-005-3**.

Личен дневник на военния свещеник-доброволец отец Дочев от Шумен, писан без прекъсване на фронта по време на цялата Балканска война. Представя военните действия на фронта, дейността на лазарета на III полева болница, взаимоотношенията между българската армия и местното тракийско население. Дава богати сведения за бита и менталитета на хората в Източна Тракия.

Последните български владци в Македония. Съст. **Л. Любенова**. Изд. Изток-Запад. С., 2012, 430 с. Ликвидиране на българската културна и религиозна идентичност в Македония и Тракия през Балканските войни (7-13). **ISBN 978-619-152-070-1**

Документален сборник, съставен от Рапортите на българските владци в Македония и Одринска Тракия през 1912-1913 г. Разкрива действията на сръбските и

гръцки военни и административни власти за ликвидиране на българското просветно и екзархийско дело, физическо унищожаване на интелигенцията и заличаване на българщината. Съдържа преписи от оригинални писма на заточени българи от остров Трикери, Подрум кале и други лагери и затвори.

Георги Марков. България в Балканския съюз срещу Османската империя 1911 – 1913”, С., Захарий Стоянов, 2012, 566 стр. – 2-ро допълнено и преработено издание; В сравнение с първото издание от 1989 г. сега книгата доразвива темата за участието на България в Балканския съюз, като включва и периода, свързан с дипломатическата подготовка и подписването на съюзническите договори. По този начин се създава цялостна картина на участието на България в Първата балканска война.

"От Скопие до Женева (Димитър Шалев - защитник на малцинствата в Обществото на народите" - Документален сборник, София 2012, 630 стр. ISBN 978-954-8289-06-01 - съставител, автор на историческото въведение, преводач на английските документи, редактор, автор на научния апарат **Димитър Митев**.

Основата на документалния Сборник за Д. Шалев представлява неговия личен архив, запазен през десетилетията от семейството му и предоставен за публикуване от неговия внук. Документалната част на книгата е обогатена с изключително ценни документи съхранявани в Централния държавен архив – София, Архива на британското министерство на външните работи – Лондон, Архива на Обществото на народите – Женева и Архива на Югославия – Белград. За изследователския характер на Сборника допринасят и биографичния очерк за Д. Шалев, написан от неговия син, както и студията посветена на обществено – политическата дейност на този заслужил, но незаслужено забравен, българин. Неин автор е съставителят – Димитър Митев.

НАЦИОНАЛНОТО ОБЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРИЯ 1940–1944 г. СБОРНИК ДОКЛАДИ ОТ НАЦИОНАЛНАТА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ Благоевград, 14–15 април 2011 г.С., 2012, 528 с. Издател: Македонски научен институт – София, 2012; ISBN 978-954-8187-86-2 **Съставители:** проф. д.и.н. Трендафил Митев, **доц. д-р Александър Гребенаров**

Сборникът съдържа материали от националната научна конференция на тема „Националното обединение на България (1940–1941 г.)”, проведена на 14 и 15 април 2011 г. в Благоевград. В нея взеха участие утвърдени български учени и млади изследователи от Българската академия на науките (10 са участниците от Института за исторически изследвания), Македонският научен институт – София, университети, архиви и музеи, изследващи външната политика, стопанското развитие, културното и просветното дело, държавното и административно строителство, реализирани от българска страна в новоосвободените земи, населени с преобладаващо българско население. Този своеобразен фундамент от знания разкрива с научни методи историческата истина за мироопазващата мисия на българската държава, за нейната огромна възстановителна и градивна роля във всички сфери на обществения живот в Македония, Добруджа, Западните покрайнини и Тракия по време на Втората световна война. Анализирани са и причините за неуспеха на българската обединителна мисия, както и съвременните историографски проблеми.

Сборникът е издаден с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания” при Министерството на образованието, младежта и науката.

ХРИСТО СИЛЯНОВ – ЛЕТОПИСЕЦ НА НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНОТО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ. Сборник доклади и съобщения от кръгла маса, посветена на 130 години от рождението на Христо Силянов, Благоевград, 19 май 2010 г. Благоевград, 2012, 192 с. ISBN 978-954-92400-2-3; **Съставители: доц. д-р Александър Гребенаров, Петър Петров, Соня Иванова**

Сборникът съдържа доклади и съобщения от кръглата маса, организирана от Регионалната библиотека „Димитър Талев” – Благоевград на 19 май 2010 г. на тема „Христо Силянов – летописец на националноосвободителното движение в Македония”. Във форума, посветен на 130 години от рождението на именития деец, участват учени от Българска академия на науките, членове на Македонския научен институт, експерти от Държавна агенция „Архиви”, специалисти от Регионална библиотека „Димитър Талев” – Благоевград, Регионалния исторически музей – Благоевград, ученици от Природо-математическа гимназия „Акад. Сергей П. Корольов” в Благоевград, общественици. Докладите и съобщенията в сборника отразяват постижения на Хр. Силянов като публицист, поет, преводач и особено като историк на националноосвободителното движение на македонските и тракийските българи.

П. К. Яворов. Гоце Делчев. Съставители: Александър Гребенаров, Елисавета Шапкарева, Кирил Гогов, Наум Кайчев; С., 2012, с. 108; ISBN: 978-954-92935-1-7

Книгата „Гоце Делчев” е написана от именития български поет Пейо Яворов. В нея се разкрива образа на видния деец на Вътрешната македоно-одринска революционна организация не само като революционер, идеолог и стратег, но и като „пълнокръвна” личност, която живее с болките и желанията на населението в Македония. Трудът съдържа ценни сведения от „първа ръка” и за историята на македонското освободително движение, в което Яворов е пряк участник преди и след Илинденската епопея.

Мария Колева. Германската икономическа политика към България между двете световни войни 1919-1939 г., Академично издателство „Проф. Марин Дринов”, С. 2012, 150 с.

В изследването са анализирани важни аспекти на германската икономическа политика по отношение на България през междувоенния период. Показано е активизирането на германската икономическа политика през годините на световната икономическа криза. Кулминацията е достигната през 30-те години на 20-ти век, когато нацистка Германия усилено се подготвя за нова война. Обосновано е представено съзнателно насочваното разширяване на търговията с България, което от германска страна се извършва преди всичко по стратегически съображения.

История на Отечествения фронт/Съюз в България. т. I, Университетско издателство “Св. Климент Охридски”, София, 2012. 419 с. Съставител и научната редактор проф. д-р Искра Баева. Автори: проф. д-р Искра Баева , проф. д-р Евгения Калинова, доц. д-р Илияна Марчева, доц. д-р Сашка Миланова и д-р Евгений Кандиларов.

Монографията представлява първият опит за цялостно научно изследване на възникването, ролята и еволюцията на най-масовата обществена организация в България, просъществувала като опора на комунистическата власт през целия период

на социализма и успяла да се адаптира към рязко променената политическа система след 1989 г.

Особено приноси са главите за функционирането и дейността на ОФ през 60-те, 70-те, 80-те и 90-те години, които се разработват научно за пръв път. Авторите дават своя отговор на въпроса дали ОФ е „социалистическо гражданско общество”, поставен в науката от Улф Брунбауер.

През 2012 г. Институтът за исторически изследвания се включи активно в организирането и провеждането на различни международни и национални форуми. Част от тях бяха свързани с изпълнението на отделни международни проекти, в които Институтът е водеща организация, а други бяха проведени по повод годишнини на значими събития от българската история. През отчетния период Институтът организира шест международни научни прояви: 1. Българо-унгарска научна конференция и кръгла маса на тема: “Regions, Borders, Societies and Identities in Central and Southeast Europe”, проведени на 16 и 17 май; 2. Национална кръгла маса с международно участие на тема: „Архиепископ Петър Парчевич – най-великият българин на XVII в., дипломат и родолюбец”, проведена на 7 септември в Чипровци. 3. Национална кръгла маса с международно участие на тема: „110 години Горноджумайско въстание“, проведена в Благоевград на 27 септември; 4. Международна научна конференция на тема: „100 години от Балканските войни. Ретроспекции и проекции.“, проведена от 3 до 8 октомври в София, Стара Загора, Велико Търново, Благоевград и Кърджали; 5. IV Приазовски болгаристичен семинар на тема: «Болгари Північного Причорномор'я», проведен на 16 и 17 ноември в Мелитопол (Украйна); 6. Кръгла маса с международно участие по българо-румънски проект „Култура и политика в Югоизточна Европа 19-20 век.“, проведена на 26 ноември в София.

Институтът за исторически изследвания стана организатор и на 5 национални конференции: 1. Трета национална научна конференция на БИД „Глобализация, историческа памет и национална идентичност”, проведена на 17 и 18 март в София; 2. Възпоменателна научна конференция “Бележити дейци и изследователи на борбите за национална свобода”, проведена на 17 май в София; 3. Национална научна конференция „Балканските войни и Западните Родопи. Споделени размисли 100

години по-късно”, проведена на 5 и 6 октомври във Велинград; 4. Национална научна конференция „100 години Балканска война. 100 години свобода за Родопите”, проведена на 15 и 16 октомври в Смолян и 5. Национална конференция „Благотворителността в Пловдив през XIX и XX век”, проведена на 25 октомври в Пловдив.

Въпреки огромните финансови трудности, пред които бяха изправени, изследователите от Института активно се включиха в работата на голям брой международни научни форуми. С доклади на различни международни конференции и конгреси, проведени в чужбина взеха участие доц. д-р Стефка Първева в Ретимно (Гърция), гл. ас. д-р Надя Филипова в Париж, гл. ас. д-р Мариана Малинова-Тиен в три конференции и семинари, проведени в Пекин (Китай), гл. ас. д-р Пенка Пейковска в Будапеща, ас. Николай Поппетров в Прага (Чехия), доц. д-р Румяна Конева в Йена (Германия), а също и в международен симпозиум, проведен в Фрайбург (Германия), доц. д-р Теодоричка Готовска-Хенце в Харков (Украйна), гл. ас. д-р Ваня Стоянова и гл. ас. д-р Детелина Динева в Юджийн, Орегон (САЩ), гл. ас. Детелина Динева участва и в работата на международен конгрес в Краков (Полша), гл. ас. д-р Воин Божинов в Солун (Гърция), гл. ас. д-р Воля Аргирова в Ярославъл (Русия), доц. д-р Елена Хаджиниколова, гл. ас. д-р Станислава Стойчева и гл. ас. д-р Инна Манасиева в Мелитопол (Украйна); гл. ас. д-р Георги Георгиев в Тирана (Албания). В работата на международни научни форуми, проведени в Истанбул (Турция) и Париж (Франция) участва и проф. дин Валери Стоянов.

Особено активно беше участието на изследователите от Института в международните научни прояви, проведени в България. В приложението към годишния отчет са описани темите на докладите и участниците в международните форуми. Тук само ще отбележим, че в някои конференции и кръгли маси броят на участниците от Института учени беше преобладаващ и без преувеличение може да се каже, че тяхното участие определи и общия облик на научната международна изява. Така например в международната научна конференция, посветена на 100 години от Балканските войни участваха с доклади 17 учени от Института; в международната българо-унгарска конференция и кръгла маса – 14 учени; в националната конференция с международно участие, проведена в Шумен на тема „Пътуване към България“ – 7; по 4 участници от Института имаше и на международната конференция във Велико Търново, посветената

на темата: „Комунистическите режими в Източна Европа – надежди, разочарования, равностметка“ и на националната конференция с международно участие в Благоевград, посветена на 100 години от Горноджумайското въстание.

Общата равностметка за 2012 г. е достатъчно красноречива - 48 учени от Института за исторически изследвания са участвали на 40 международни научни форуми с общо 91 доклади, като в сравнение с по-миналата 2011 година увеличението е почти двойно (например международните форуми, на които са участвали учени от Института през 2011 са били 21). Тези резултати са много окуражаващи и дават основание да се направи изводът, че изследователите от това звено на БАН разработват значими теми, към които се проявява все по-голям международен интерес, и че постепенно те успяват да представят своите изследвания пред по-широка международна аудитория.

Макар изцяло ангажирани с научните си занимания изследователите от Института положиха усилия и за популяризирането на научните исторически знания сред българското общество. Така например доц. д-р Василка Танкова и доц. д-р Даниел Вачков участваха в коригирането и допълването на учебниците по История и цивилизация съответно за 11 и 9 клас. Гл. ас. д-р Христо Милков издаде учебно помагало за 10 клас с тестови задачи по история, а друго негово помагало за 11 клас е под печат.

Много съществен е броят на учените от Института, които са публикували статии в периодичния печат, давали са интервюта пред печатни и електронни издания, участвали са в предавания на исторически теми в различни български телевизионни и радио-програми. Броят на тези публични изяви на учените от Института е не по-малко от 137 (не всички са дали информация по този въпрос). Не е възможно да се изброят всички включили се в този род популяризаторска дейност и затова ще се споменат имената на тези с най-многобройни участия: Акад. Георги Марков (около 45), проф. Димитър Луджев (16), проф. Илия Тодев (11), доц. Мартин Иванов (18), доц. Лизбет Любенова (17). Тук е необходимо да се отбележи, че доц. д-р Румяна Конева е съавтор на документалния филм „Преди началото“, посветен на 150 годишнината от рождението на проф. Шишманов, излъчен на три пъти по БНТ и представен в Брюксел в Съвета за регионално развитие. Тя е и автор на изложбата „България в Европа“, посветена на същата годишнина, както и на годишнина от присъединяването на

България към ЕС, 80-годишнина от Паневропейската идея и на 50 годишнината на Славянския семинар във Фрайбург. Досега изложбата е показвана освен в София също и в Университета в Йена (Германия) и в Парламентарната асамблея на Съвета на Европа в Страсбург (Франция). Доц д-р Александър Гребенаров е съ-съставител на изложбата „150 години от смъртта на братя Миладинови“, представена в Националната библиотека и в Регионалния исторически музей в Благоевград.

1.4. Полза/ефект за обществото от извършените дейности по т. 1.3.

Задълбочените и сравнително многобройни изследвания на учените от Института и през тази година продължават в много голяма степен да допринасят за цялостното развитие на историческата наука в България - наука, изключително необходима за успешното функциониране на всяко едно съвременно общество. Разбира се, освен общите научни ползи, дейностите, осъществени от Института имат и съвсем пряк обществен ефект.

На първо място, разработването на нови теми и проблеми от българската и световната история позволява да се повиши качеството на образованието по история както на студентите от хуманитарните специалности, така и на учениците от българското училище. Може да се предполага с голяма доза сигурност, че много от изследванията на учените от Института ще залегнат в лекционните курсове във ВУЗ и ще влязат в научната литература, използвана от студентите за тяхната подготовка. Това твърдение в много голяма степен се отнася например за том 9 от История на България. Несъмнено, поредицата от многотомната история, изготвяна от историците към БАН продължава да бъде най-подробното и пълно, а същевременно събрано на едно място, цялостно изложение на българската история.

Също така, може да се очаква, че новите тези, адаптирани към нуждите на гимназиалното и прогимназиалното образование, ще намерят отражение и в учебниците по история и цивилизация.

От огромно значение за обществото е и активното участие на учените от Института за публичното честване на годишнини на важни събития от българската

история, като например 100 години от Балканските войни, 110 години от Горноджумайското въстание, годишнини от рождението на проф. Иван Шишманов и от развитието на паневропейските идеи и др. Този род дейности пряко допринася за укрепването на националната идентичност на гражданите на Република България.

Със своите научни занимания върху културното наследство по българските земи много учени от Института съдействат за развитието на туристическата дейност и за оформянето на привлекателни за чуждестранните и българските граждани туристически дестинации.

Водени от правилото, че поуките от историята съдействат за решаването и на актуалните проблеми, отговорно може да се заяви, че изследванията в областта на социалната и стопанската история, както и на международните отношения, пряко подпомагат държавните и обществените институции при изработването, провеждането и отстояването на определени политики и позиции по дадени държавни и обществени въпроси.

1.5. Взаимоотношения с институциите

И през тази отчетна година Институтът поддържа активни отношения със сродни научни институции – висши учебни заведения, изследователски институти в и извън системата на БАН, музеи, архиви, библиотеки и други.

За провеждането на някои значими годишнини от българската история Института и негови представители влязоха в контакти с висши държавни институции като Народното събрание и Външно министерство.

В сътрудничество с други научни звена на БАН (Института по литература, Института по балканистика, Археологическия институт и др.) продължи работата по подготовка за учредяването на Изследователски университет на БАН, като Института за исторически изследвания разработи свои самостоятелни и колективни бакалавърски и магистърски програми. Особена активност в тази дейност проявиха проф. дин Илия Илиев, доц. д-р Илияна Марчева, доц. д-р Румяна Чукова, гл. ас. д-р Детелина Динева и др.

1.6. ОБЩОНАЦИОНАЛНИ И ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ, ОБСЛУЖВАЩИ ДЪРЖАВАТА

1.6.1. Практически дейности, свързани с работата на национални правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. /относими към получаваната субсидия/

Естеството на професионалните занимания на учените от Института за исторически изследвания при БАН дава възможност за участие в дейности, свързани най-вече с национални културни институции и с някои правителствени и държавни органи. През годината бяха осъществени научни и културни прояви (конференции, изложби, чествания и др.) с Народното събрание, с Външно министерство, с Националната телевизия и радио, с Националната библиотека в София, с различни общини и музеи в страната. Участието на учени от Института допринесе, споменатите институции успешно да осъществят редица свои конкретни задачи и дейности.

Друга характерна за Института работа, която има пряко значение за отделни държавни институции, това е издирването и обработването на исторически документи. Резултатите от тази дейност съдействат не само за развитието на историческата наука, но съвсем пряко касаят функционирането на отделни държавни институции. Така например изследването на документи за Българската Екзархия в турските държавни архиви от доц. д-р Лизбет Любенова директно обслужва нуждите на държавата и на Българската православна църква.

Значителен е броят на учените от Института, които участват в различни правителствени и неправителствени комисии, съвети и други експертни органи, свързани с решаването на актуални образователни проблеми, проблеми на социалната интеграция на отделни общности и други важни държавни задачи. Представители от това научно звено на БАН членуват в Комисии към Министерския съвет и МОНМ и международни групи за образователна интеграция на ромите (гл. ас. д-р Румян Сечков), в комисии към МОНМ за изработване на програми за профилираното обучение по история и цивилизация в българското училище (доц. д-р Даниел Вачков, ас. д-р Димитър Христов), в експертни съвети към БНБ (акад. дин Георги Марков и доц. д-р Даниел Вачков), в експертни групи към НАОА (доц. д-р Василка Танкова), в експертни

звена към ДА „Архиви“ (проф. дин Илия Тодев, доц. д-р Василка Танкова, доц. д-р Илияна Марчева).

Заедно с многобройните участия на учени от Института в Управителни и Научни съвети на различни научни организации, смесени международни научни комисии, редколегии в страната и чужбина, в общонационални комитети за отбелязване на годишнини на важни събития от българската и световната история, общата равносметка по отношение на експертната дейност е твърде положителна – 43 представители от Института са участвали в работата на 88 експертни органи и са направили 60 писмени становища, мнения и оценки по различни научни, образователни и други, касаещи държавата въпроси.

1.6.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до три най-значими проекти

През 2012 г. изследователи от Института започнаха работа по проекта „България – извори и документи“, финансиран от Европейския социален фонд, Министерство на образованието, младежта и науката и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси. Проектът е насочен към подпомагане развитието на научния потенциал на младите изследователи и докторанти в ИИИ, което съответства на целите на ОП „Развитие на човешките ресурси“ за повишаване пригодността за заетост на работната сила чрез качествени услуги в образованието и обучението, за изграждането на ефективно работещи образователни и учебителни институции и за установяване на устойчиви връзки между образованието, професионалното обучение и бизнеса.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2012 Г.

2.1. Не повече от едно най-ярко и важно научно постижение

Общото събрание на Института определи за най-ярко и важно научно постижение на Института за 2012 **История на България (1918-1944), Т. 9** от

Многотомна история на България. София, Тангра ТаНакра ИК, 2012, 839 с. ISBN 978-954-2903-08-6. Отг. Ред. Г. Марков. Авторски колектив. (общо 23 души от секции «Нова българска история», «История на българския национален въпрос», «ПИНИ», «България и света след Втората световна война»)

Том 9 на История на България е издание, което може да се представи като емблематичното постижение на Института за исторически изследвания за 2012 г. Мотивите за това твърдение са: 1. Че Институтът продължава поредицата, като запазва основния замисъл, но същевременно го променя съобразно промените, които са настъпили в историческата наука. 2. Че изданието задава в няколко насоки цялостни разбирания (концепции) за българското историческо развитие. 3. Изданието, макар и с обзорен характер отразява най-нови тенденции при научните изследвания. Доминиращ при него е проблемния подход. Същевременно българската история е анализирана като се отчита, че тя протича не сама за себе си, а е част от финансовото, икономическото, социално-политическото развитие на Балканите и Европа.

Томът отразява най-новите тенденции в историческите изследвания; в него не само са обобщени постиженията на българската историческа наука от първото десетилетие на XXI век, но и концепциите на чуждата наука, отнасящи се до българското развитие. Като цяло представеното изследване отразява авторски оригинални разработки, някои от които се включват за първи път в научно обръщение. Може да се твърди, че независимо от обобщаващия се характер, в по-голямата си част изложението представлява самостоятелни, специално предназначени за този том авторски проучвания. За това свидетелства и използвания изворов материал.

Новото трябва да се търси преди всичко в интерпретациите на стопанската история; там текстът демонстрира пълното скъсване с традиционния, десетилетен описателен подход; авторите се опират на най-новите постижения на науката, използват някои от водещите чужди модели на икономическо развитие за да покажат същността на финансовите, респективно икономическите процеси, които протичат в България след Първата световна война.

При представянето на политическата история се акцентира върху основните тенденции на развитието, а не толкова върху отделни политически събития, т.е. вниманието е насочено към историческия процес.

Безспорно, приносно значение за българската историческа наука имат текстовете, разглеждащи българските малцинства зад граница, както и малцинствата в пределите на българската държава.

Представянето на науката, образованието, книгоиздаването, и като цяло - културата откроява процеси със своите своеобразия и тенденции, показва промяната спрямо предишната епоха и съизмерва българското развитие с европейското.

Същевременно са изведени на преден план аспекти, процеси, действия и личности, които поради едно или друга причина са били премълчавани, подценявани или пренебрегвани.

Без да надценяваме излишно изданието трябва категорично да посочим, че то отразява постигнатото от българската историческа наука след две десетилетия трансформация и преход. Томът задава определени насоки за бъдещи проучвания, а за някои аспекти той представлява и еталон, доколкото съчетава недогматични, чувствителни актуални изследователски хоризонти с хоризонта на историческото време.

Общото събрание на Института определи за най-важно и ярко научно-приложно постижение за 2012 г.:

Балканските войни. 1912-1913. Памет и история. С., 2012, АИ „Проф. Марин Дринов”, 518 с. Научен редактор: **В. Танкова**; Предговор **В. Танкова**. **Съставители: В. Танкова, Д. Вачков, Й.Гешева, Вл. Златарски, Д. Гоцева, А. Стрезова.** ISBN **978-954-322-553-8**

Документалният сборник „Балканските войни. 1912-1913 г. Памет и история”, С., 2012, 518 стр., издаден през октомври с.г. само за няколко месеца се превърна в най-продаваната книга на Академичното издателство „Проф. Марин Дринов”.

Сборникът съдържа текстове на 30 автори, съевременно обнародвали или оставили в ръкопис спомени за Балканските войни. Идеята на съставителите е, чрез публикуването на малко познати или напълно неизвестни свидетелства, удостоверяващи историческа памет, да се разкрият многобройните очертания на войната - от политическите, дипломатическите и военните до частните, ежедневните и менталните. В премислената подредба на съдържанието се очертават групите

разкази на политици и дипломати, на генерали и публицисти, задочният спор между които неизбежно и до днес подхранва полемики в историографията. Интересни и по своему значими за бъдещите научни изследвания са наблюденията и преживяванията на фронтови началници, санитарни инспектори, лекари, войници и доброволци. Техните записки, изпълнени с факти от военното ежедневие, подсецат за все още неизучени от българската историография аспекти на войните.

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНТО

3.1. В рамките на договори и спогодби на ниво Академия

През 2012 г. успешно приключи международният проект с Института за история към Унгарската академия на науките на тема: „Централна и Югоизточна Европа през XIX и XXI в. Региони, граници, общества, идентичности.“ с ръководител от българска страна акад. дин Георги Марков. По линия на проекта през май в София беше проведена международна конференция и кръгла маса, на която взеха участие с доклади голям брой учени от Института. Подготвя се и сборник с материали от конференцията и кръглата маса, който ще излезе в Будапеща още през тази календарна година.

Продължи работата и по международния проект: “Култура и политика в Югоизточна Европа, XIX-XX век”, разработван съвместно с Института за източноевропейски изследвания, Букурещ (Румъния). Ръководител на проекта от българска страна е доц. д-р Благовест Нягулов. През ноември беше организирана и проведена международна кръгла маса, на която също активно се включиха изследователи от Института. По проекта са изготвени различни научни публикации.

През отчетната година стартираха няколко нови международни проекти, които са все още в ранна фаза на развитие, но като се има предвид извършената предварителна работа досега може да се очаква, че ще се осъществи успешна съвместна изследователска дейност. Проектите са следните:

„България и Русия: диалог в историко-културното пространство на Югоизточна Европа. XVIII-XXI век.“ Проектът се разработва заедно с Института по славянознание към РАН. Ръководител от българска страна е акад. дин Георги Марков.

„Русия между запада и изтока. Дипломация и политика. XVIII-XXI век.“. Съвместен проект с Института за руска история към РАН. Ръководител от българска страна е доц. д-р Тамара Стоилова.

„Чешката славистика и българите /нач. 19 в. до 1918/“ – съвместен проект с Славянския институт към Чешката академия на науките. Ръководител от българска страна доц. д-р Теодоричка Готовска-Хенце.

„Модернизационни процеси в Централна Европа и на Балканите XIX-XX в.“. Проектът се разработва съвместно с Историческия институт към Словашката академия на науките. От българска страна ръководител на проекта е доц. д-р Теодоричка Хенце.

Освен тези международни научни дейности изследователи от Института работят и по проекти с Националния център за научни изследвания във Франция (доц. д-р Стефка Първева) и с Хърватската академия за наука и изкуство (доц. д-р Йорданка Гешева), по които Институтът за исторически изследвания не е водеща организация.

Цялостно може да се отбележи, че се забелязва активизиране на международните контакти на Института, което се доказва и от нарасналия брой международни проекти. Преобладаващо е сътрудничеството с изследователски центрове от страни от Източна и Централна Европа. Това се дължи, както на отдавна изградените интензивните контакти със сродни академични звена, така и на факта, че тези части на континента имат доста общи проблеми в миналото си, а също и сродни перспективи в настоящето, което позволява да се обособят съвместни изследователски теми от общ и за двете страни интерес.

3.2. В рамките на договори и спогодби на институтско ниво

През май 2012 г. бе подписан договор за научно сътрудничество между ИИИ-БАН и Мелитополския Държавен Педагогически Университет „Богдан Хмелницки“, гр. Мелитопол, Украйна. Договорът е осъществен по линия на проект с ФНИ, конкурс „Млади учени – 2011 г.“. Координатори от българска страна: гл.ас. д-р Станислава Стойчева и гл. ас. д-р Инна Манасиева.

Като цяло обаче, осъществяването на международно сътрудничество на институтско ниво се сблъсква с един фундаментален проблем, свързан с острия недостиг на финансови средства, който изпитва Институтът за исторически

изследвания. Разработването на съвместни теми, които изискват осъществяването на командировки, дори и краткосрочни, организирането на международни конференции и издаването на сборници с материалите от тях се нуждаят от значителна финансова подкрепа, която Институтът трудно може да си осигури. Понякога, за да участват в международни конференции, учените са принудени, въпреки ограничените си финансови възможности, да поемат сами част от разходите.

Новото ръководство на Института, в лицето на проф. Илия Тодев, предприе стъпки за установяване на научно сътрудничество с френски научни центрове, като потърси съдействието на Френския културен институт и френското културно аташе в София. Бяха предложени някои значими теми от българо-френските политически, икономически и културни отношения и в интерес на истината френските представители, към които се обърнахме, реагираха много положително на инициативата, но остава като изключително сериозен проблем въпросът с финансирането на съвместните научни прояви.

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНОТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Учебно-образователната дейност на Института за исторически изследвания се реализира в две основни направления: преподавателска работа във ВУЗ и подготовка на докторанти и специализанти.

През отчетната 2012 година учени от звеното са преподавали в различни университети в страната и чужбина. Най-значителна е преподавателската им дейност в СУ „Св. Климент Охридски“ (проф. дин Валери Стоянов, гл. ас. д-р Пенка Пейковска), Университета за национално и световно стопанство (проф. дин Димитър Луджев), Университета по библиотекознание и информационни технологии (доц. д-р Лизбет Любенова), Нов български университет (доц. д-р Илияна Марчева, гл. ас. д-р Румян Сечков), Центъра за обучение-БАН (доц. д-р Йорданка Гешева, доц. д-р Благовест Нягулов, доц. д-р Илияна Марчева). Съществен брой часове под формата на лекции и упражнения бяха изнесени от доц. д-р Румяна Конева в Университета „Алберт Лудвиг“ във Фрайбург (Германия) и гл. ас. д-р Мариана Малинова в Пекиния университет за чужди езици.

Отделни лекции са изнесени в България и чужбина от доц. д-р Олга Тодорова, доц. д-р Стефка Първева, гл. ас. д-р Инна Манасиева, ас. д-р Димитър Христов.

Водени са лекции и спецкурсове на общо 31 теми: Съвременен ислям на Балканите; Европа в международните отношения; Идеология и технология на прехода към демокрация и пазарна икономика; Южнославянски литератури и култури; Малцинства и етническа политика в Югоизточна Европа; Българската славистика в контекста на литературознанието 19-20 век; Историография; Етнология; Държавни институции в България; Политика, икономика, общество в България след Втората световна война; История и култура на Унгария през XIX и XX век и други.

В преподавателската сфера общата равностметка е: 14 учени от Института са изнесли в 13 университета в страната и чужбина 1257 часа лекции и 460 часа упражнения. Участвали са в подготовката на 6 дипломанти и два докторанти извън системата на БАН.

Към 31 декември 2012 г. на подготовка в Института се числят 9 докторанта, от които 8 редовни и 1 на самостоятелна подготовка. През годината успешно защитиха дисертационен труд 2 докторанти: Мария Левкова-Мучинова на тема: Родът Чалъковци през Възраждането с научен ръководител проф. дин Илия Тодев и Тиен Дзиендзюн на тема: Род и родово съзнание у българи и китайци в Ново и Най-ново време с научен ръководител доц. д-р Антоанета Запрянова. Други четрима докторанти са финализирали работата по своите дисертационни трудове и им предстои скорошна защита.

През 2012 към Института бяха зачислени пет нови докторанти – всичките по държавна поръчка.

В заключение може да се каже, че не малък брой изследователи от Института успешно съчетават научната с преподавателската дейност.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

Тази точка не се отнася до изследователската дейност на Института, чийто хуманитарен профил не предполага използване на иновационни методи и технологии в работата на звеното.

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

В Института за исторически изследвания за 2012 г. от стопанска дейност са постъпили 13207,00 лв. Основната част са от отдадени под наем помещения ПО § 24-05 в размер на 6459,00 лв. след като са преведени 50% на БАН в размер на 6080,93 лв. и внесен данък в размер на 198,00 лв. Получаваните месечни вноски от наем по фирми са:

- ф-ма „Диомира”	120,00 лв.
- ф-ма „Продуцентски център”	361,00 лв.
- ф-ма „Орфейус”	200,00 лв.
- ф-ма „Активa”	120,00 лв.
- ф-ма „Мениджмънт+”	120,00 лв.
- Ф-ма „Енигма”	100,00 лв.
ВСИЧКО:	1021,00 лв.

Приходите от продажба на услуги, стоки и продукция ПО §24-04 са в размер на 6834,00 лв.:

- Абонамент списания „ИП” и „ВНР”	2026,08 лв.
- Такса обучение на докторанти и НЖ	4168,13 лв.
- Приходи от ксерокопия	13,90 лв.
- Приходи продажба на сп. ”ИП” и „ВНР”	607,60 лв.
- Продажба „Куманология”	18,00 лв.
ВСИЧКО:	6833,71 лв.

По § 28-02 Глоби и санкции са в размер на 97,08 лв. от просрочени вноски по наеми.

По § 40-25 Постъпили от продажба на стопански инвентар сумата е размер на 15,00 лв. от продадено едно бюро.

Всички приходи постъпили от стопанската дейност на института са изразходвани за покриване на част от бюджетния недостиг за работна заплата на научния персонал и служителите за 2012 г. възлизащ на 28585,00 лв. за ФРЗ и осигуровки в размер на 7882,00 лв.

7. Кратък анализ на финансовото състояние на звеното за 2012 г.

8. Състояние и проблеми на звеното в издателската и информационната дейност, препоръки

Издателската дейност на Института за исторически изследвания е свързана преди всичко с нашите научни списания.

През 2012 г., въпреки съществуващи обективни и субективни трудности, продължи издаването на списание "Исторически преглед". Традиционно бяха съхранени вече утвърдени и придобили популярност рубрики, но същевременно бе постигнато и жанрово разнообразие. В това отношение трябва да споменем тематичната книжка, посветена на Международния византоложки конгрес, проведен в София през 2011 г., както и подготовката на специализиран брой по повод широко отбелязаната годишнина от Балканските войни. Бяха привлечени утвърдени чуждестранни учени и млади българисти, работещи зад граница, с техни публикации на страниците на списанието.

"Исторически преглед" вече е достъпен и в електронен вариант, към който вече са регистрирани прояви на интерес. Със съдействието на Фонд "Научни изследвания" към МОМН /конкурс от 2011 г./ са обезпечени средства за консумативи и производство на следващите три броя.

През изтеклата 2012 г. редколегията на *Bulgarian Historical Review* и ИИСТИ при БАН загубиха един голям учен и всеотдаен главен редактор, а преди това – дългогодишен заместник- главен редактор и основател на списанието проф. д-р Виржиния Паскалева, на която изданието дължи високо зададения научен стандарт и професионализъм.

През 2012 г. бе обновена частично и редколегията на списанието, към което функционира и Международен редакторски борд. То продължи да излиза в две двойни книжки годишно като редакцията полага усилия да преодолее изоставането в номерацията, без да пропуска или обединява поредни броеве.

Интересът към *Bulgarian Historical Review*, който излиза на четири чужди езика и трайно присъства в престижни база-данни и международни индекси (напр. *European Reference Index for Humanities /ERIH/*, *Arts and Humanities Citation Index – Thomson Reuters* и др.) не е намалял и в редколегията регулярно постъпват статии и материали както от България (от ИИИ при БАН и от други академични и университетски центрове), така и от чужбина.

Продължава качването на сайта на CEEOL /Central and East European Online Library/ на годишнините на списанието в пълен текст с платен достъп, като амбицията на редакцията е да бъдат качени всички броеве от създаването му до днес. Bulgarian Historical Review се разпространява онлайн и от EBSCO.

Издаването от секция ПИНИ списание „РОДОЗНАНИЕ/GENEALOGIA” е единствено по рода си в България. Създадено е и следва образа и традициите на подобни западноевропейски издания с повече от столетна история. То допринася за усъвършенстване на методологията на българските генеалози, успешно обединява патриотизма и националната идея с европейските практики за създаване на общоевропейска културна и историческа традиция и памет. В редколегията участват освен български и водещи специалисти от САЩ, Унгария, Украйна и Молдова.

Издаването му се финансира от източници, които секцията сама намира – в това отношение „битката” се води за всеки отделен брой. През 2012 г. са издадени 4 книжки.

През 2012 фондът на библиотеката към Института се увеличи с още 550 тома, които включват книги и периодични издания. С тях общия фонд достигна 60 112 тома.

Като основна препоръка за издателската дейност се очертава необходимостта от интензифициране на контактите с Академичното издателство „Проф. Марин Дринов“, което по-категорично да се ангажира с издаването на книги на изследователи от звеното след изричното решение и по препоръка на Научния съвет на Института. Някои положителни примери от тази година, свързани с бързото издаване на текстове, предадени от Института (има се предвид случаят със сборника за Балканските войни), дават основание да се предполага, че тази препоръка е в състояние да се осъществи.

През годината беше установено ползотворно сътрудничество в издателската дейност с Общобългарската фондация „Тангра ТанНакРа“, която се ангажира и успешно осъществи един много труден издателски проект – „История на България 1918-1944 г.“ т. 9 от Многотомната история на България, издавана от БАН.